

ks. Sebastian Śmiałek

<https://orcid.org/0009-0002-1623-7726>

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Proboszczowie parafii św. Joachima w Krzyżanowicach od końca XVIII do początku XXI wieku. Zarys problematyki

Parafia w Krzyżanowicach k. Bochni swoimi początkami sięga XIV wieku, co potwierdzają rachunki świętopietrza zachowane od 1325 roku¹. O znajdującym się tam kościele mówią także starsze źródła, jak chociażby wzmianka na temat niejakiego Rynarda z Krzyżanowic, który wybrał się na polowanie w dniu św. Michała ok. 1250 roku, kiedy dzwoniło na mszę świętą. Po powrocie zachował, ale udał się do grobu św. Stanisława i doznał uzdrowienia².

Niemal od samego początku Krzyżanowice związane były z Bochnią. W 1392 roku król Władysław Jagiełło nadał Bochni wieś, którą kupił od ówczesnego właściciela Krzyżanowic Dzierżka Momota³. Mieszczanie bocheńscy nabyli tylko część Krzyżanowic, położoną na prawym brzegu Raby, nazwanych

1 Zob. *Acta Camerae Apostolicae*, vol. 1: 1207–1344, ed. J. Ptaśnik, Cracoviae 1913, s. 124 i 195 (*Monumenta Poloniae Vaticana*, 1). *Schematismus Universi Venerabilis Cleri Saecularis et Regularis Dioecesis Tarnoviensis* z 1898 roku podaje jako datę fundacji parafii Krzyżanowice rok 1312, jednak data ta pochodzi z falsyfikatu aktu fundacyjnego parafii. Por. *Rocznik diecezji tarnowskiej na rok 1972*, red. J. Rzepa, Tarnów 1972, s. 116.

2 Zob. *Monumenta Poloniae Historica. Pomniki dziejowe Polski*, t. 4, opr. Lwowska Komisja Historycznej Akademii Umiejętności, Lwów 1884, s. 292; por. Z. Perzanowski, J. Pleziowa, *Cuda św. Stanisława*, „*Analecta Cracoviensia*” 11 (1979), s. 75–77.

3 Por. *Zbiór dokumentów małopolskich*, cz. 6: *Dokumenty króla Władysława Jagiełły z lat 1386–1417*, red. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś, Wrocław–Warszawa 1974, nr 1586.

później Krzyżanowicami Wielkimi (dzisiejsze Krzyżanowice), dla odróżnienia od Krzyżanowic Małych (dziś część Proszówek), które były nadal własnością szlachecką⁴.

Źródła pochodzące z xv wieku podają, że pierwotny kościół w Krzyżanowicach był świątynią drewnianą, noszącą wezwanie Świętego Ducha⁵. Pod koniec xviii wieku najprawdopodobniej uległ spaleni. Wówczas podjęto decyzję, aby do Krzyżanowic przenieść z Bochni pobernardyński kościół, ponieważ w 1788 roku miała miejsce kasata klasztoru. Budynek został sprzedany na licytacji władzom miejskim w 1793 roku, a rok później odbudowano go w Krzyżanowicach. Jako patrona obrano św. Joachima⁶.

Blisko 700 lat historii parafii oraz zbliżająca się 230 rocznica przeniesienia zabytkowego kościoła św. Joachima z Bochni do Krzyżanowic wydaje się dobrą okazją do opracowania, które może przybliżyć dzieje tejże parafii. Dzieje, na które składają się zarówno zaangażowanie parafian, jak i duchowa oraz materialna troska kapłanów. Celem artykułu będzie przedstawienie sylwetek krzyżanowickich duszpasterzy (proboszczów i administratorów), kierujących parafią od momentu przeniesienia obecnego kościoła parafialnego z Bochni do Krzyżanowic aż do początku xxi wieku.

Duszpasterze w Krzyżanowicach od końca xviii do końca xix wieku

Wiekі xviii i xix to czas burzliwych przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Rzeczpospolita zniknęła z mapy Europy, co rusz wybuchały też powstania i zrywy narodowe. W tak trudnych czasach rodziła się diecezja tarnowska, a także kształtowała krzyżanowicka parafia, która stopniowo odcinała się od swoich bocheńskich korzeni. Ów związek Krzyżanowic z Bochnią widoczny był m.in. w tym, że większość proboszczów krzyżanowickich wywodziła się z kleru bocheńskiego. Widać to chociażby na przykładzie kilku

4 Por. *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. 3, z. 2, opr. W. Bukowski, J. Kurtyka, J. Laberschek, Z. Leszczyńska-Skrętowa, F. Sikora, red. F. Sikora, Kraków 1997, s. 267.

5 Zob. *Zbiór dokumentów małopolskich*, cz. 1: *Dokumenty z lat 1257–1420*, red. S. Kuraś, Wrocław–Warszawa 1962, nr 268.

6 B. Krasnowolski, *Urbanistyczne i architektoniczne przekształcenia po I rozbiórce Polski (1772–1795)*, w: *Bochnia. Atlas historyczny miast polskich*, t. 5: *Małopolska*, z. 4, red. Z. Noga, Toruń–Kraków 2016, s. 11.

ostatnich duchownych, sprawujących urząd proboszcza lub administratora jeszcze przed przeniesieniem pobernardyńskiego kościoła z Bochni w 1794 roku.

Ks. Krzysztof Stanczewski urodził się w 1740 roku w Bochni. Studia odbył na Akademii Krakowskiej i również w Krakowie ok. 1765 roku przyjął święcenia kapłańskie. Parafię w Krzyżanowicach objął w 1784 roku i był proboszczem aż do swojej śmierci 5 października 1791 roku. Został pochowany w Bochni⁷.

Na krótki czas administratorem został ks. Urban Lalikiewicz. On także pochodził z Bochni, gdzie urodził się w 1749 roku. Naukę w zakresie szkoły średniej i studia odbył w Krakowie. Po kilku latach posługi w różnych parafiach (Bobowa, Okulice, Myślenice) na nowo związał się z Akademią Krakowską, głównie poprzez pracę dydaktyczną. W latach 1778–1779 wykładał gramatykę w Kolonii Akademickiej Uniwersytetu Krakowskiego w Nowym Korczynie⁸. W okresie od 15 stycznia do 17 czerwca 1787 roku pełnił też funkcję seniora w szkole parafialnej św. Anny w Krakowie⁹.

W 1791 roku na miejsce ks. Lalikiewicza przybył ks. Ambroży Żabiński. Urodził się w 1760 roku. Wstąpił do zakonu bernardynów, gdzie przyjął święcenia w 1785 roku. Prawdopodobnie pierwszą placówką, w której pracował, był klasztor w Bochni, skasowany w 1788 roku przez reformę cesarza Józefa II. Po kasacji pozostał w Bochni, gdzie posługiwał jako wikariusz i kaznodzieja przy kościele św. Mikołaja. W 1791 roku został proboszczem w Krzyżanowicach¹⁰. To w czasie jego proboszczowania przeniesiono z Bochni pobernardyński kościół i wybudowano w miejsce spalonego kościoła Świętego Ducha. Żabiński zasłynął jako kapłan sumienny w pracy i pobożny. Urząd proboszcza sprawował aż do śmierci w 1820 roku. Został pochowany w Krzyżanowicach¹¹.

Ks. Żabiński w pewien sposób wpisał się także w historię kaplicy na bocheńskiej Murowiance, która po dziś dzień słynie z cudownej figury Matki Bożej Anielskiej. Owa figura pierwotnie znajdowała się w kościele bernardynów w Bochni, ale po przeniesieniu go do Krzyżanowic przechodziła z rąk do

7 Por. A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786–1985*, t. 4, Tarnów 2004, s. 96.

8 Por. Z. Ruta, *Nauczyciele kolonii akademickich Uniwersytetu Krakowskiego w XVIII wieku*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny wsp. w Krakowie” 32 (1968), s. 140.

9 Por. J. Krukowski, *Szkołnictwo parafialne Krakowa w dobie Komisji Edukacji Narodowej (1777–1794)*, „Rozprawy z Dziejów Oświaty” 16 (1973), s. 32.

10 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 4, s. 256.

11 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 4, s. 256.

rąk, aż dotarła do krzyżanowickiego proboszcza. Gdy pewnego razu krawiec Gurgul wykonywał pracę na plebanii u ks. Żabińskiego, dostrzegł figurę Maryi, która bardzo mu się spodobała. W podziękowaniu proboszcz ofiarował ją krawcowi, a ten przekazał dalej, aż trafiła ona do górnika Stanisława Cyza, który umieścił ją w wybudowanej przez siebie kaplicy¹².

W 1820 roku do Krzyżanowic przybył ks. Feliks Pustowski, który przez 10 lat pełnił tu funkcję proboszcza. Święcenia kapłańskie przyjął jako kanonik regularny Grobu Pańskiego w 1810 roku. Został zapamiętany jako gorliwy duszpasterz, który zasłużył się w szkolnictwie. W 1830 roku został proboszczem w Zabierzowie, gdzie też zmarł 16 marca 1850¹³.

4 stycznia 1831 roku administratorem został ks. Stanisław Kobylński herbu Łódzia. Pochodził z dobrze sytuowanej rodziny o szlacheckich korzeniach, jego ojcem był Józef Kobylński, a matką Magdalena Lisiecka. Studiował filozofię we Lwowie i w Wiedniu, a teologię w Wiedniu i w Bochni. To właśnie w Bochni przyjął święcenia z rąk bp. Grzegorza Zieglera w 1823 roku. Pracował jako wikariusz i administrator w wielu placówkach (parafia katedralna w Tarnowie, Wielopole Skrzyńskie, Siedliska Bogusz, Cerekiew, Podegrodzie, Krościenko, Biała, Zabierzów), natomiast w Krzyżanowicach administrował do 1834 roku¹⁴. Późniejsze lata jego posługi znów obfitowały w liczne parafie (Niepołomice, Jordanów, Tylmanowa), w 1839 roku objął probostwo w Iwkowej¹⁵. Proboszczem był do 1877 roku, kiedy to zrezygnował i zamieszkał u krewnych w Porąbce Iwkowskiej, gdzie rok później zmarł. Został pochowany w Wojakowej¹⁶.

Następnym proboszczem w Krzyżanowicach był ks. Kasper Miernicki. Urodzony w 1803 roku, studia ukończył we Lwowie i w Tarnowie, a święcenia przyjął w 1830 roku w Przemyślu z rąk bp. Jana Antoniego Potockiego. Jako wikariusz pracował w Trzcianie i w Bochni. W latach 1834–1853 proboszczował w Krzyżanowicach, a następnie przeniósł się na probostwo do Zabierzowa, gdzie zmarł 22 marca 1870¹⁷.

12 Por. *Kaplica Matki Boskiej w Murowiance pod Bochnią*, red. J. Łabaj, „Prawda. Pismo ludowe poświęcone sprawom religijnym, narodowym, politycznym, gospodarskim i rozrywcze” 30 (1896), s. 3–4.

13 Por. A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786–1985*, t. 3, Tarnów 2001, s. 341.

14 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 3, s. 49.

15 Zob. *Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876*, opr. R. Kurzydło, Iwkowa 2014, s. 190.

16 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 3, s. 49.

17 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 3, s. 206.

Przez kolejny rok krzyżanowicka parafia miała administratora w osobie ks. Wincentego Worka. Urodził się 14 kwietnia 1816 roku jako syn Antoniego Worka i Małgorzaty Karaś. Szkołę podstawową i gimnazjum ukończył w Bochni, filozofię studiował w Tarnopolu, a teologię we Lwowie i w Tarnowie. Przyjął święcenia z rąk bp. Franciszka Zachariasiewicza w 1840 roku. Był wikariuszem w Bobowej, Nowym Sączu, Andrychowie, Wadowicach, Sułkowicach, Odporyszowie, Pcimiu, Żabnie, Dębicy i Niepołomicach. W 1853 roku został administratorem w Krzyżanowicach, ale już w 1854 roku mianowano go wikariuszem w Mszanie Dolnej, zaś w 1855 roku wikariuszem eksponowanym w Szczawnicy. Na emeryturę przeszedł w 1865 roku i zamieszkał w Bochni. W 1870 roku na krótko objął administrację w Starym Wiśniczu, by ponownie wrócić do rodzinnego miasta, gdzie zmarł 12 maja 1882 roku i został tam pochowany¹⁸.

Do grona wybitnych postaci XIX wieku należy zaliczyć następnego krzyżanowickiego proboszcza, ks. Feliksa Gondka. Urodził się 21 maja 1821 roku w Bobowej jako syn Wawrzyńca Gondka i Franciszki Nowak. Szkołę podstawową ukończył w rodzinnej miejscowości, natomiast gimnazjum prawdopodobnie w Nowym Sączu. Po odbyciu studiów teologicznych w Tarnowie w 1846 roku przyjął święcenia kapłańskie z rąk bp. Józefa Grzegorza Wojtarowicza. Był wikariuszem w Makowie i w Chełmie, a od 1848 roku pracował jako katecheta w bocheńskim gimnazjum. W latach 1854–1882 pełnił funkcję proboszcza parafii Krzyżanowice (od 1873 do 1874 roku wspierał go jako wikariusz ks. Józef Guzdrewicz, który pracował jako nauczyciel w szkole¹⁹), a w latach 1882–1891 proboszcza parafii Trzciana. W 1891 roku zrezygnował z probostwa i przeniósł się do Bochni, gdzie zmarł 9 kwietnia 1892 roku. Jego grobowiec znajduje się przy głównej bramie bocheńskiego cmentarza²⁰.

Ks. Gondek zasłynął jako poczytny pisarz religijny. Pisał i wydawał wiele prac homiletycznych oraz artykułów do czasopism. Wiele z nich napisał podczas swojego pobytu w Krzyżanowicach, m.in. relacje ze swojego pobytu w Ziemi Świętej i w Libanie pt. *Wspomnienia z pielgrzymki do Ziemi Świętej w roku 1859 odbytej* (1860) oraz *O Maronitach i innych pokoleniach na Libanie* (1860), a także *Jozafata dolina czyli sąd ostateczny* (1861), *Prawdy nad prawdami*

18 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 4, s. 218.

19 Por. A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786–1985*, t. 2, Tarnów 2000, s. 262.

20 Por. J. Zbudniewek, *Feliks Gondek*, w: *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 1, red. H.E. Wyczanowski, Warszawa 1981, s. 555–556.

czyli lekarstwo niebieskie dla człowieka (1862), *Gorzalka źródłem wszystkich zbrodni wobec Boga i ludzi* (1864), *Ćwiczenia duchowe czyli lekarstwo niebieskie dla człowieka* (1865), cykl tekstów pt. *Siedem grzechów głównych* (1869–1871), *Wieczór św. Sylwestra czyli wypisy z mojego dziennika* (1875), *Rozmyślenia nad ewangieliami każdego dnia wielkiego postu ku zbudowaniu i uświęceniu ludu chrześcijańskiego* (1881), *Męka pańska do rozmyślenia w poście i w dni piątkowe* (1882)²¹. Ponadto ks. Feliks Gondek pełnił obowiązki dziekana dekanatu bocheńskiego, a w 1876 roku został honorowym doradcą konsystorza biskupiego w Tarnowie. W dowód zasług otrzymał diecezjalne odznaczenia *Expositorium Canoniale* i *Rochettum et Mantolettum*²².

Dwóm kolejnym proboszczom nie było dane sprawować tego urzędu tak długo, jak ich poprzednikowi. Ks. Franciszek Dobrowolski urodził się 11 sierpnia 1849 roku w Starym Sączu i był synem Jakuba Dobrowolskiego i Katarzyny Kawińskiej. Szkołę podstawową i gimnazjum ukończył w Nowym Sączu. Teologię studiował w Tarnowie, gdzie 29 lipca 1873 roku z rąk bp. Józefa Alojzego Pukalskiego przyjął święcenia kapłańskie. Był wikariuszem w Podegrodziu i w Bochni. W 1882 roku został administratorem, a w 1883 roku proboszczem w Krzyżanowicach. Zmarł 2 lutego 1884 roku i został pochowany na tamtejszym cmentarzu²³.

Ks. Antoni Karnasiewicz urodził się w Jaśle 18 maja 1848 roku. Był synem Macieja Karnasiewicza i Wiktorii Kaśkiewicz. Do szkoły podstawowej i gimnazjum uczęszczał w rodzinnym mieście. Teologię studiował w Tarnowie, gdzie 13 lipca 1872 roku przyjął też święcenia z rąk bp. Pukalskiego. Zanim przybył do Krzyżanowic pracował jako wikariusz w Skrzyszowie, Wadowicach i Bochni. 29 stycznia 1884 roku został administratorem, a nieco później proboszczem parafii św. Joachima w Krzyżanowicach. Zmarł 10 marca 1886 roku i został pochowany na krzyżanowickim cmentarzu. W 1876 został odznaczony *Expositorium Canoniale*²⁴.

Pod koniec XIX wieku obowiązki proboszcza pełnił ks. Józef Dankowski. Syn Michała Dankowskiego i Marianny Rogowskiej urodził się 16 grudnia 1845 roku

21 Zob. W. Krynicki, *Gondek Feliks*, w: *Wielka encyklopedia powszechna ilustrowana*, Ser. 1, t. 25–26, red. J. Aleksandrowicz, Warszawa 1900, s. 368.

22 Por. S. Zieliński, *Gondek Feliks*, w: *Mały słownik pionierów polskich kolonialnych i morskich: podróżnicy, odkrywcy, zdobywcy, badacze, eksploratorzy, emigranci – pamiętnikarze, działacze i pisarze migracyjni*, red. S. Zieliński, Warszawa 1933, s. 130.

23 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 2, s. 155.

24 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 3, s. 26.

w Jordanowie. Do szkoły podstawowej chodził w Jordanowie, a do gimnazjum w Krakowie. Studiował teologię w Tarnowie i w 1875 roku przyjął święcenia kapłańskie przez posługę bp. Pukalskiego. Był wikariuszem w Rabie Wyżnej, Żegocinie, Zdziarcu, Muszynie i Tropiu (tam założył Bractwo Najświętszego Serca Pana Jezusa, uczył chłopców w szkole gospodarczej i pracował przy budowie plebanii). W 1879 roku został wikariuszem w Rzezawie, a w 1881 roku w Bochni. Od 13 lutego 1886 roku pełnił funkcję zastępczego katechety, a następnie administratora i proboszcza w Krzyżanowicach. Uporządkował sprawy beneficjalne, sumiennie prowadził kancelarię oraz zgromadził dokumenty na temat historii parafii. Wybudował również plebanię. Zmarł 18 września 1897 roku i pochowany został na cmentarzu w Krzyżanowicach. W 1895 otrzymał diecezjalne wyróżnienie *Expositorium Canonice*²⁵.

Księża w parafii św. Joachima w Krzyżanowicach od początku XX wieku do zakończenia II wojny światowej

Początek XX wieku w historii Polski zapisał się owocnymi dążeniami o odzyskanie niepodległości oraz staraniami, by tę wolność utrzymać. Te wysiłki musiały jednak zmierzyć się z dramatem kolejnej wojny światowej, która pochłonęła wiele istnień ludzkich, również w kręgu duchowieństwa. Także krzyżanowickich duszpasterzy nie ominął dramat tamtych trudnych dziejów.

W latach 1897–1935 proboszczem w Krzyżanowicach był ks. Andrzej Sulisz. Urodził się 2 sierpnia 1865 roku w Ropczycach jako syn Tomasza Sulisza i Marii Olszewskiej. 14 czerwca 1890 roku został wyświęcony na kapłana przez bp. Ignacego Łobosa. Był wikariuszem w Górze Ropczyckiej i w Bochni. W 1897 roku został administratorem parafii Krzyżanowice, a rok później proboszczem. Wybudował plebanię. We wrześniu 1920 roku był przez krótki czas suspendowany, po czym dalej pozostawał na probostwie. Zmarł 3 listopada 1935 roku i został pochowany w Krzyżanowicach²⁶. Jeszcze pod koniec swojego życia miał kilku księży administratorów, którzy zarządzali parafią.

Pierwszy z nich, ks. Wojciech Papież, syn Jana Papieża i Marii Sewielskiej, urodził się 27 marca 1890 roku w Rzekach. Szkołę podstawową ukończył we wsi rodzinnej, a gimnazjum w Krakowie. Święcenia przyjął 25 maja 1915 roku w Tarnowie z rąk bp. Leona Wałęgi. Pracował jako wikariusz w Zawadzie

25 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 2, s. 149.

26 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 4, s. 96.

k. Dębicy, Zdziarcu, Starym Wiśniczu, Mszanie Dolnej, Nawojowej i Chełmie. Od 1927 roku był administratorem w Krzyżanowicach. 11 października 1929 roku objął probostwo w Mędrzechowie²⁷. Po wybuchu II wojny światowej współpracował jako kapelan ze Związkiem Walki Zbrojnej Armii Krajowej. 6 grudnia 1941 roku został aresztowany przez gestapo. Początkowo Niemcy przetrzymywali go w więzieniu w Tarnowie. Później został przewieziony do Auschwitz, a 5 czerwca 1942 roku przetransportowano go do Dachau, gdzie zginął 15 grudnia 1942 roku²⁸.

Ks. Ludwik Pilch był synem Stanisława Pilcha i Agnieszki Wolnik. Urodził się 6 sierpnia 1883 roku w Bielczy. Ukończył szkołę podstawową w Bielczy i gimnazjum w Tarnowie. Na kapłana został wyświęcony przez bp. Wałęgę 29 czerwca 1910 roku w Tarnowie. Był wikariuszem w Królówce, Szczucinie i Radłowie. W wielu parafiach pełnił urząd administratora (Żegocina, Wilczyśka, Siedliska Bogusz, Siedlce, Rożnów, Korzenna, Rajbrot, Strzelce Wielkie). W 1923 roku został wikariuszem eksponowanym w Rudzie, a w 1924 roku proboszczem w Mędrzechowie. W latach 1929–1930 był administratorem w Krzyżanowicach. W 1930 roku wstąpił do zgromadzenia księży filipinów i pracował na placówce w Studziannie. Został też kapłanem Wojska Polskiego. 7 października 1943 roku aresztowało go gestapo. Był przetrzymywany i torturowany w więzieniu w Tomaszowie Mazowieckim. Stamtąd przewieziono go do Auschwitz, gdzie wspierał duchowo innych więźniów. Zginął 2 lub 3 grudnia 1943 roku²⁹.

Ks. Franciszek Głąb urodził się w 1901 roku w Gręboszowie jako syn Jana Głęba i Anny Michoń. Do szkoły podstawowej uczęszczał w Gręboszowie, natomiast do gimnazjum w Dębicy i w Tarnowie. Święcenia kapłańskie przyjął przez posługę bp. Edwarda Komara 29 maja 1927 roku. Jego pierwszą placówką była Kamienica. Od maja do sierpnia 1930 roku przebywał na urlopie zdrowotnym, natomiast od 1 sierpnia 1930 do 1 czerwca 1932 roku był administratorem w Krzyżanowicach. Później posługiwał jako wikariusz w Radłowie, Mikłuszowicach, Czchowcie, Łączkach Kucharskich i Rzepienniku Biskupim. Pod koniec 1938 roku znowu prosił o urlop zdrowotny. Od 20 września 1939 roku sprawował funkcję administratora w Bystrzycy, od 9 sierpnia 1947 roku administratora w Łomnicy, a od lipca 1952 roku proboszcza w Jadownikach

27 Por. W. Jacewicz, J. Woś, *Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego*, z. 4, Warszawa 1978, s. 373–385.

28 Por. E. Mróz, *Męczeńskie dzieje duchowieństwa diecezji tarnowskiej 1 IX 1939–9 V 1945*, „Currenda” 137 (1987), s. 83–84.

29 Por. W. Jacewicz, J. Woś, *Martyrologium polskiego duchowieństwa*, s. 310, 329 i 366.

Mokrych. W 1959 roku przeniósł się na probostwo do Zalipia, gdzie zbudował plebanię. Zmarł 6 maja 1977 roku i został pochowany na cmentarzu w Zalipiu. Odznaczono go *Expositorium Canoniale* i *Rochettum et Mantolettum*³⁰.

Ostatnim z administratorów, posługujących za życia byłego proboszcza ks. Sulisza, był ks. Wojciech Biernat, który ostatecznie został proboszczem w Krzyżanowicach. Urodził się w 1901 roku w Jodłówce w domu Jana Biernata i Anny Barnaś. Święcenia kapłańskie przyjął w 1928 roku w Tarnowie z rąk bp. Wałęgi i został posłany jako wikariusz do Radłowa. Od 12 kwietnia 1932 roku pełnił obowiązki administratora, a od 23 czerwca 1936 roku proboszcza parafii św. Joachima w Krzyżanowicach. Urząd ten sprawował do 1941 roku, kiedy to 23 czerwca został aresztowany przez gestapo za ukrywanie u siebie ks. Skarbka z Krakowa, współpracującego z ruchem oporu. Umieszczono go w więzieniu na Montelupich w Krakowie, a w styczniu 1942 roku przewieziono do obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau. Zginął w obozie 17 lub 28 maja 1942 roku. Odznaczono go *Expositorium Canoniale*, a pamiątkowa tablica nagrobna znajduje się na ścianie kapliczki Reubenbauerów na cmentarzu w Krzyżanowicach³¹.

Wśród wielu zasług ks. Wojciecha Biernata na pierwszy plan wybija się dzieło budowy domu parafialnego, który stał się siedzibą Katolickiego Uniwersytetu Ludowego. Myśl utworzenia takiego uniwersytetu na terenie diecezji tarnowskiej podjęła Akcja Katolicka przed rokiem 1938. W komunikacie podanym na wiosnę tegoż roku poinformowano, że „od długiego czasu omawiany projekt utworzenia Katolickiego Uniwersytetu Ludowego na terenie naszej diecezji obecnie przybiera realne kształty”³². Tego samego roku powiadomiono, że „w tym roku bowiem we wsi Krzyżanowice koło Bochni otwarty będzie w jesieni Katolicki Uniwersytet Ludowy, który sobie stawia za cel wychowanie nowego pokolenia światłego, czynnego, samodzielnego, katolickiego”³³. Dyrektorem uczelni bp Franciszek Lisowski mianował ks. Władysława Lesiaka, a inauguracja miała miejsce 27 listopada 1938 roku. Już w sierpniu 1938 roku ks. Biernat podjął się przebudowy i powiększenia obiektu. Wybuch II wojny światowej sprawił, że uniwersytet w Krzyżanowicach funkcjonował zaledwie

30 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 2, s. 226.

31 Por. W. Jacewicz, J. Woś, *Martyrologium polskiego duchowieństwa*, s. 376.

32 *Katolicki Uniwersytet Ludowy*, „Posłaniec Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej” 6 (1938) nr 10, s. 214–215.

33 W.L., *Wyższa uczelnia dla wsi (Katolicki Uniwersytet Ludowy)*, „Nasza Sprawa” 6 (1938) nr 38, s. 530.

niepełny rok, ale udało się w tym czasie odbyć dwa kursy, w których wzięło udział 48 wychowanków³⁴. W ten sposób powstał ks. Biernata trwale zapisała się w historii parafii, nie tylko ze względu na śmierć poniesioną w obozie koncentracyjnym, ale przede wszystkim poprzez gorliwą pracę na rzecz parafian, jak i dla dobra diecezji tarnowskiej.

Kiedy wojenna zawierucha pozbawiła krzyżanowickich wiernych swojego pasterza, konieczne było ustanowienie kapłanów, którzy przez ten czas mieli administrować wspólnotą parafialną. Pierwszym z nich był ks. dr Władysław Lesiak, który funkcję tę pełnił kilka miesięcy, aż do momentu przybycia do parafii oficjalnego administratora. Urodzony 2 kwietnia 1908 w Jodłowej, był synem Józefa Lesiaka i Tekli Kity. 29 czerwca 1930 roku został wyświęcony na kapłana przez posługę bp. Wałęgi³⁵. Przed wojną ks. Lesiak posługiwał jako wikariusz w Piwnicznej, a następnie w parafii katedralnej, gdzie był też kapelanem więzienia oraz sekretarzem generalnym Związku Młodzieży Polskiej³⁶. W latach 1941–1945 pełnił obowiązki ojca duchownego i wykładowcy liturgiki w Wyższym Seminarium Duchownym w Tarnowie oraz referenta duszpasterstwa Kurii Diecezjalnej. W 1949 roku uzyskał doktorat z teologii na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, a następnie został proboszczem parafii św. Małgorzaty w Nowym Sączu. Remontował kościół, budował kaplice i szerzył kult sądeckiego obrazu Jezusa Przemienionego. Był też dziekanem dekanatu nowosądeckiego, a w 1965 roku otrzymał godność infułata. Zmarł 9 czerwca 1977 roku i został pochowany w Nowym Sączu³⁷. 16 października 2018 roku Rada Miasta Nowy Sącz podjęła uchwałę w sprawie nadania jednemu z rond w mieście jego imienia³⁸.

Kiedy ks. Lesiaka mianowano przełożonym w seminarium, w administrowaniu parafią zastąpił go ks. Jan Stach. Urodził się w 1903 roku w Jaworznej, był synem Jana Stacha i Karoliny Augustyn. Świecenia kapłańskie przyjął 29 czerwca 1929 roku w Tarnowie. Pracował jako wikariusz w Lipnicy

34 Por. J. Lizoń, *Katolicki Uniwersytet Ludowy w Krzyżanowicach*, „Currenda” 136 (1986), s. 283–292.

35 Por. A. Nowak, *Lesiak Władysław (1908–1977)*, w: *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 6, red. L. Grzebień, Warszawa 1983, s. 313.

36 Por. M. Kluz, *Kustosz sądeckiej Góry Tabor. Osoba i posługa księdza Władysława Lesiaka (1908–1977)*, Kraków 2015, s. 26.

37 Por. M. Kluz, *Kustosz sądeckiej Góry Tabor*, s. 39–101.

38 *Protokół Nr LIV/2018 z posiedzenia LIV Sesji Rady Miasta Nowego Sącza*, Nowy Sącz 2018, s. 17–19.

Murowanej, Borzęcinie oraz Ropczycach (zorganizował tam Akcję Katolicką i pomógł w budowie Domu Katolickiego). W 1936 został administratorem w Męcinie, a następnie wikariuszem w Rzezawie, Chełmie i Starym Wiśniczu. W 1941 roku przejął obowiązki administratora w Krzyżanowicach i sprawował je do 1943 roku, kiedy to pozostał w parafii w charakterze wikariusza. W 1945 roku został proboszczem w Kamiannej, a w 1965 roku objął probostwo w Gołkowicach. W 1976 roku przeszedł na emeryturę i zamieszkał w Starym Sączu, gdzie zmarł 4 kwietnia 1979 roku. Pochowano go w Gołkowicach. Został odznaczony *Expositorium Canoniale* i *Rochettum et Mantolettum*³⁹.

Ostatnim proboszczem w Krzyżanowicach w czasie II wojny światowej był ks. Jan Pabian. Urodził się 20 marca 1883 roku w Wierzchosławicach jako syn Walentego Pabiana i Wiktorii Stawarz. Szkołę podstawową ukończył w parafii rodzinnej, a gimnazjum w Tarnowie. W 1904 roku wstąpił do tarnowskiego seminarium. W 1906 wysłano go na studia do Rzymu, lecz wrócił stamtąd bez tytułów naukowych. W 1909 roku został wyświęcony na kapłana przez bp. Wałęgę. Był wikariuszem w Kolbuszowej, katechetą w szkołach męskiej i żeńskiej w Mielcu oraz katechetą w szkole żeńskiej w Nowym Sączu. W 1917 roku został proboszczem w Wilczyskach, gdzie rozpoczął budowę kościoła w Stróżach. W 1928 roku objął probostwo w Podegrodziu, a w 1932 roku został także notariuszem dekanatu nowosądeckiego. W latach 1943–1945 proboszczował w Krzyżanowicach, gdzie zmarł 7 stycznia 1945 roku. Spoczywa na cmentarzu w Wierzchosławicach⁴⁰.

Krzyżanowiccy kapłani posługujący w okresie powojennym i w czasach współczesnych

Kiedy II wojna światowa miała się już ku końcowi, polski Kościół musiał stawić czoła nowemu zagrożeniu w postaci reżimu komunistycznego. To właśnie w tym okresie do krzyżanowickiej parafii przybył nowy proboszcz, który swój urząd pełnił niemal przez cały okres komunizmu w Polsce.

Ks. Józef Skwirut urodził się 14 lutego 1905 roku w Czarnej Sędziszowskiej w rodzinie Leona i Tekli Skwirutów. Ukończył szkoły w Rzeszowie i w Brzesku, a następnie wstąpił do tarnowskiego seminarium, gdzie w 1928 roku przyjął święcenia kapłańskie. Jako wikariusz pracował w Muszynie,

39 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 4, s. 93–94.

40 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 3, s. 276.

Gromniku, Zdziarcu, Libuszy i Nowym Sączu. W 1934 roku został proboszczem w Żegiestowie. Z jego inicjatywy powstała tam Powszechna Szkoła im. Św. Teresy⁴¹. W 1945 roku objął probostwo w Krzyżanowicach. Po wojnie zdążył przejąć po Niemcach magazyn lin, które wykorzystał do tego, by w 1947 roku z pomocą parafian zbudować most na Rabie. Do tej pory służy on mieszkańcom Krzyżanowic i Proszówek⁴². W 1948 roku został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi⁴³.

Od 6 czerwca 1945 roku w dawnym dworze w Proszówkach zamieszkały siostry słuźebniczki, które podjęły się dzieła prowadzenia domu dziecka. Budynek szybko okazał się zbyt mały, więc ks. Skwirut postanowił przekształcić obiekt dawnego Katolickiego Uniwersytetu Ludowego tak, aby można było przeznaczyć go na Dom Dziecka Sieroty Wojennej. Placówka ta spełniała swoją funkcję aż do 1963 roku. Ks. Józef miał wiele pasji, wśród których można wymienić malarstwo (jeden z jego obrazów, przedstawiający Jezusa Miłosiernego, zdobi wnętrze kościoła w Gawłowie) i muzykę (uczył gry i śpiewu oraz prowadził chór i teatr)⁴⁴.

Na 10 lat przed odejściem na emeryturę ks. Skwirut otrzymał do pomocy wikariusza, którym był ks. Stanisław Piech, późniejszy profesor Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Ks. Piech posługiwał jako wikariusz w latach 1970–1974, natomiast w latach 1974–1980 funkcję tę pełnił ks. Eugeniusz Kucharski, budowniczy kościoła w Drwini⁴⁵. W 1980 roku ks. Skwirut zrezygnował z probostwa, a w 1987 roku przeniósł się do Domu Księży Emerytów w Tarnowie. Zmarł 23 sierpnia 1989 roku i został pochowany w Krzyżanowicach. Obok kościoła parafialnego znajduje się poświęcony mu pamiątkowy obelisk,

41 Zob. *Wspomnienia Jacka Majki, Kraków 2012*, <http://proszowki.szkolagminabochnia.pl> (26.07.2023).

42 Por. *Folder Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Joachima i Nawiedzenia NMP w Krzyżanowicach, Krzyżanowice 2006*, s. 4b.

43 Protokół Nr IV/R. 372/48 na podstawie uchwały Rady Państwa z dnia 27 marca 1947 r., „Monitor Polski” z 1948 r., nr 82, s. 2; zob. także S. Oberleitner, *Polskie ordery, odznaczenia i niektóre wyróżnienia zaszczytne 1705–1990. Vademecum dla kolekcjonerów*, t. 2: *Polska Rzeczpospolita Ludowa 1944–1990*, Zielona Góra 1999.

44 Por. J. Łysek, *Był taki dom, był taki ksiądz...*, „Wiadomości Bocheńskie. Kwartalnik społeczno-kulturalny Stowarzyszenia Bochniaków i Miłośników Ziemi Bocheńskiej” 101 (2014) nr 2, s. 22–23.

45 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 3, s. 109–110.

jego imię nosi jedna z ulic w Proszówkach, a od 2017 roku także Szkoła Podstawowa w Proszówkach⁴⁶.

Następcą ks. Skwiruta został ks. Marian Biernat. Był synem Stanisława Biernata i Marii Dadej. Urodził się 2 października 1930 roku w Jadownikach. Wyświęcony na księdza został przez bp. Karola Pękałę 29 czerwca 1955 roku. Był wikariuszem w Moszczenicy, Przeclawiu, Lisiej Górze, Cikowicach, Kamienicy i Zasowie. W latach 1970–1979 pełnił obowiązki proboszcza w Młyńskich, a od 29 lipca 1980 roku był proboszczem w Krzyżanowicach. Pomagał mu ks. Kazimierz Krzyżek, który był wikariuszem w latach 1980–1984⁴⁷. W 1985 roku ks. Biernat przeniósł się na probostwo do Podgrodzia, gdzie sprawował tę funkcję do 1995 roku, kiedy to wyjechał do pracy duszpasterskiej w Austrii. Zmarł 10 marca 2002 roku i został pochowany w Jadownikach⁴⁸.

Kolejnym kapłanem, który przez krótki czas proboszczował w parafii św. Joachima był ks. Józef Bukowiec. Urodzony 29 stycznia 1937 roku w Wojakowej, przyszedł na świat w domu Józefa Bukowca i Marii Tokarskiej. Wyświęcony 29 maja 1966 roku przez bp. Jerzego Ablewicza pracował jako wikariusz w Okulicach, Rzezawie, Radgoszczy, Mystkowie, Lubczy, Cmolasie, Zasowie i Mielcu (parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy). W latach 1978–1985 był proboszczem w Męcinie Wielkiej. Urząd proboszcza w Krzyżanowicach sprawował w latach 1985–1987. Kolejne probostwo otrzymał w 1992 roku w Padwi Narodowej, już na terenie diecezji sandomierskiej, do której się inkardynował. W 2010 roku przeszedł na emeryturę i aż do śmierci mieszkał w parafii Trójcy Przenajświętszej w Mielcu. Zmarł 18 sierpnia 2021 roku i został pochowany w Mielcu. Odznaczono go *Expositorium Canoniale*, a 12 kwietnia 2001 roku otrzymał godność kanonika honorowego kapituły kolegiackiej w Ostrowcu Świętokrzyskim. Dał się zapamiętać jako gorliwy czciciel bł. ks. Jerzego Popiełuszki⁴⁹.

Następcą ks. Bukowca został ks. Roman Rak. Urodził się 24 marca 1944 roku. Jest synem Stanisława Raka i Teodory Figiel, a pochodzi z parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Krynicy-Zdroju. Wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie, ale niedługo potem w 1964 roku musiał odbyć dwuletnią klerycką służbę wojskową w Ludowym Wojsku Polskim. Święcenia

46 Zob. *Wspomnienia Jacka Majki* (26.07.2023).

47 Por. *Słownik biograficzny kapłanów*, t. 4, s. 270.

48 Por. *Zmarli kapłani*, red. A. Nita, „Currenda” 152 (2002) nr 2, s. 264.

49 Por. M. Podgórski, *Ks. Józef Bukowiec – emerytowany proboszcz parafii Padew Narodowa, rezydent w parafii pw. Trójcy Przenajświętszej w Mielcu*, „Currenda” 170 (2021) nr 3, s. 658.

przyjął 30 maja 1971 roku przez posługę bp. Ablewicza. Posługiwał jako wikariusz w Górze św. Jana, Zawadzie k. Dębicy, Chorzelowie i Dębicy (parafia Matki Bożej Anielskiej). W 1987 roku został mianowany proboszczem parafii Krzyżanowice. W czasie jego pobytu w parafii, dzięki ofiarności wiernych udało się m.in. wybudować nową kaplicę cmentarną (1999) oraz dokonać odnowienia i ozłocenia polichromii wszystkich ołtarzy (2001)⁵⁰. Został odznaczony *Rochettum et Mantolettum*.

W pracy duszpasterskiej ks. Rakowi pomagali wikariusze – ks. mgr Zbigniew Smółkiewicz, budowniczy kościoła i proboszcz w Woli Mieleckiej (1987–1990), ks. dr Stanisław Kądziołka, obrońca węzła małżeńskiego w Sądzie Diecezjalnym w Tarnowie i proboszcz w Złotej (1991–1992), ks. mgr Tomasz Sowa, proboszcz w Zabrzeży (1992–1994), ks. mgr Waclaw Paterak (1994–1997, zm. 2022), ks. mgr Tadeusz Machniewicz, duszpasterz w sądeckiej bazylice (1997–2001), ks. mgr Józef Pachut, proboszcz w Ziempińowie (2001–2010), ks. mgr Wojciech Dudzik, proboszcz w Biskupicach Radłowskich (2010–2011) i ks. mgr Stanisław Kania, budowniczy kościoła i proboszcz w Proszówkach (2011–2018)⁵¹. Ks. Rak przeszedł na emeryturę w 2014 roku i obecnie posługuje jako rezydent w nowo utworzonej parafii Matki Bożej Pięknęj Miłości w Proszówkach, która oddzieliła się od parafii Krzyżanowice⁵².

W 2014 roku proboszczem zostaje ks. mgr Krzysztof Duda. Urodzony 16 grudnia 1969 roku w Kamienicy, pochodzi z parafii Zalesie. Święcenia kapłańskie przyjął z rąk bp. Józefa Życińskiego 3 czerwca 1995 roku w Tarnowie. Był wikariuszem w Królówce, Dąbrowie Tarnowskiej, Mielcu (parafia Ducha Świętego), Tarnowie (parafia Matki Bożej Szkaplerznej) i Łysej Górze. Mimo krótkiego okresu proboszczowania w Krzyżanowicach (2014–2019) wykazał się troską nie tylko o dobra materialne parafii (generalny remont zabytkowej zakrystii czy wyremontowanie plebanii), ale także o umacnianie u wiernych poczucia wspólnoty, chociażby poprzez organizowanie górskich wycieczek dla wszystkich grup w parafii⁵³. W ostatnim roku proboszczowania ks. Dudy biskup tarnowski Andrzej Jeż poświęcił nowy kościół w Proszówkach, które

50 Zob. Archiwum parafii św. Joachima w Krzyżanowicach, *Kronika parafii 1987–2017*, s. 111n.

51 Zob. *Schematyzm diecezji tarnowskiej 2023*, red. R. Kantor, Tarnów 2022.

52 *Schematyzm diecezji tarnowskiej 2023*, s. 115.

53 Zob. Archiwum parafii św. Joachima w Krzyżanowicach, *Kronika parafii*, s. 100nn.

od tej pory stały się samodzielną parafią (2 września 2018)⁵⁴. Od 2019 roku ks. Krzysztof Duda jest proboszczem parafii Pustynia. W 2021 roku otrzymał godność kanonika gremialnego kapituły w Mielcu⁵⁵.

W najnowszej historii Krzyżanowic wpisuje się obecny proboszcz ks. mgr Marian Górowski. Urodził się 16 maja 1960 roku i pochodzi z parafii Wielogłowy. Został wyświęcony na kapłana przez bp. Ablewicza 26 maja 1985 roku. Jako wikariusz pracował w Szczepanowie, Limanowej-Sowlinach, Jodłowej, Tropiu i Mielcu (parafia św. Mateusza). W latach 2003–2019 pełnił obowiązki proboszcza parafii Góra Motyczna. Proboszczem w Krzyżanowicach jest od 2019 roku. Do tej pory, z pomocą rady duszpasterskiej oraz przy zaangażowaniu parafian, udało mu się m.in. wykonać konserwację dachu, drzwi i schodów kościoła oraz XVII-wiecznej dzwonnicy⁵⁶. Jego duchowa i modlitewna troska o wspólnotę parafialną wyraża się m.in. w propagowaniu adoracji Najświętszego Sakramentu.

Niniejsze opracowanie pozwoliło zebrać i przybliżyć sylwetki wszystkich proboszczów i administratorów parafii św. Joachima w Krzyżanowicach od końca XVIII wieku aż do chwili obecnej. Zestawienie ich postaci, wraz z czasem posługiwania w parafii oraz pełnionymi przez nich funkcjami zostało przedstawione w tabeli.

Tabela 1. Lista proboszczów i administratorów parafii Krzyżanowice w latach 1784–2023

Lp.	Imię i nazwisko	Lata posługi w Krzyżanowicach	Funkcje w parafii/diecezji
1.	ks. Krzysztof Stanczewski	1784–1791	proboszcz
2.	ks. Urban Lalikiewicz	1791	administrator/wykładowca Uniwersytetu Krakowskiego
3.	ks. Ambroży Żabiński	1791–1820	proboszcz
4.	ks. Feliks Pustowski	1820–1830	proboszcz
5.	ks. Stanisław Kobylński	1830–1834	administrator
6.	ks. Kasper Miernicki	1834–1853	proboszcz

⁵⁴ Zob. *Homilia biskupa Andrzeja Jeża podczas uroczystości erygowania parafii pw. Matki Bożej Pięknego Miłości. Poświęcenie kościoła (Proszówki, 2.09.2018)*, „Currenda” 168 (2018) nr 3, s. 296–300.

⁵⁵ *Schematyzm diecezji tarnowskiej 2023*, s. 60.

⁵⁶ Por. B. Malec-Suwara, *Krzyżanowice. Idźcie za ciossem* (16.08.2020), <https://tarnow.gosc.pl> (27.07.2023).

Lp.	Imię i nazwisko	Lata posługi w Krzyżanowicach	Funkcje w parafii/diecezji
7.	ks. Wincenty Worek	1853–1854	administrator
8.	ks. Feliks Gondek	1854–1882	proboszcz/pisarz religijny, dziekan dekanatu bocheńskiego, honorowy doradca konsystorza biskupiego w Tarnowie
9.	ks. Franciszek Dobrowolski	1882–1884	proboszcz
10.	ks. Antoni Karnasiewicz	1884–1886	proboszcz
11.	ks. Józef Dankowski	1886–1897	proboszcz
12.	ks. Andrzej Sulisz	1897–1927	proboszcz
13.	ks. Wojciech Papież	1927–1929	administrator/kapelan zwz Armii Krajowej
14.	ks. Ludwik Pilch	1929–1930	administrator/kapelan Wojska Polskiego
15.	ks. Franciszek Głąb	1930–1932	administrator
16.	ks. Wojciech Biernat	1932–1941	proboszcz/współtwórca Katolickiego Uniwersytetu Ludowego
17.	ks. Władysław Lesiak	1941	administrator/ojciec duchowny i wykładowca wSD w Tarnowie, referent duszpasterstwa kurii diecezjalnej, dziekan dekanatu nowosądeckiego
18.	ks. Jan Stach	1941–1943	administrator
19.	ks. Jan Pabian	1943–1945	proboszcz
20.	ks. Józef Skwirut	1945–1980	proboszcz/inicjator założenia Domu Dziecka Sieroty Wojennego i budowy mostu wiszącego na Rabcie
21.	ks. Marian Biernat	1980–1985	proboszcz
22.	ks. Józef Bukowiec	1985–1987	proboszcz
23.	ks. Roman Rak	1987–2014	proboszcz
24.	ks. Krzysztof Duda	2014–2019	proboszcz
25.	ks. Marian Górowski	2019–nadal	proboszcz

Źródło: opracowanie własne.

W dzieje krzyżanowickiej parafii wpisało się 17 proboszczów i 8 administratorów. W tym gronie znaleźli się kapłani, którzy swoją pracą nie tylko przyczynili się do rozwoju parafii Krzyżanowice, lecz również angażowali się na szczeblu diecezji, a nawet poza jej granicami. Ich posługa widoczna była

tak na gruncie duszpasterskim, jak i naukowym, pisarskim czy społecznym. Nie brakowało też i takich, którzy z poświęceniem służyli ludowi Bożemu jako duszpasterze, aż do śmierci, nawet jeśli miała się ona wiązać z męczeństwem.

Publikacja ta może stać się inspiracją do kolejnych badań. Otwiera ona bowiem perspektywę do dalszego zgłębiania historii parafii Krzyżanowice, a także przyjrzenia się od strony historycznej duchowieństwu innych parafii diecezji tarnowskiej.

Bibliografia

- Acta Camerae Apostolicae*, vol. 1: 1207–1344, ed. J. Ptaśnik, Cracoviae 1913 (Monumenta Poloniae Vaticana, 1).
- Archiwum parafii św. Joachima w Krzyżanowicach, *Kronika 1987–2017*.
- Folder Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Joachima i Nawiedzenia NMP w Krzyżanowicach*, Krzyżanowice 2006.
- Jacewicz W., Woś J., *Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego*, z. 4, Warszawa 1978.
- Kaplica Matki Boskiej w Murowiance pod Bochnią*, red. J. Łabaj, „Prawda. Pismo ludowe poświęcone sprawom religijnym, narodowym, politycznym, gospodarskim i rozrywcze” 30 (1896), s. 3–4.
- Katolicki Uniwersytet Ludowy*, „Poślaniec Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej” 6 (1938) nr 10, s. 214–215.
- Kluz M., *Kustosz sądeckiej Góry Tabor. Osoba i posługa księdza Władysława Lesiaka (1908–1977)*, Kraków 2015.
- Krasnowolski B., *Urbanistyczne i architektoniczne przekształcenia po I rozbiore Polski (1772–1795)*, w: *Bochnia. Atlas historyczny miast polskich*, t. 5: *Małopolska*, z. 4, red. Z. Noga, Toruń–Kraków 2016, s. 10–11.
- Krukowski J., *Szkolnictwo parafialne Krakowa w dobie Komisji Edukacji Narodowej (1777–1794)*, „Rozprawy z Dziejów Oświaty” 16 (1973), s. 23–40.
- Krynicki W., *Gondek Feliks*, w: *Wielka encyklopedia powszechna ilustrowana*, Ser. 1, t. 25–26, red. J. Aleksandrowicz, Warszawa 1900, s. 368.
- Lizoń J., *Katolicki Uniwersytet Ludowy w Krzyżanowicach*, „Currenda” 136 (1986), s. 283–292.
- Łysek J., *Był taki dom, był taki ksiądz...*, „Wiadomości Bocheńskie. Kwartalnik społeczno-kulturalny Stowarzyszenia Bochniaków i Miłośników Ziemi Bocheńskiej” 101 (2014) nr 2, s. 22–23.

- Malec-Suwara B., *Krzyżanowice. Idźcie za ciosem* (16.08.2020), <https://tarnow.gosc.pl> (27.07.2023).
- Monumenta Poloniae Historica. Pomniki dziejowe Polski*, t. 4, opr. Lwowska Komisya Historycznej Akademii Umiejetności, Lwów 1884.
- Mróz E., *Męczeńskie dzieje duchowieństwa diecezji tarnowskiej 1 IX 1939–9 V 1945*, „Currenda” 137 (1987), s. 68–112.
- Nowak A., *Lesiak Władysław (1908–1977)*, w: *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 6, red. L. Grzebień, Warszawa 1983, s. 313–315.
- Nowak A., *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786–1985*, t. 2, Tarnów 2000.
- Nowak A., *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786–1985*, t. 3, Tarnów 2001.
- Nowak A., *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786–1985*, t. 4, Tarnów 2004.
- Oberleitner S., *Polskie ordery, odznaczenia i niektóre wyróżnienia zaszczytne 1705–1990. Vademecum dla kolekcjonerów*, t. 2: *Polska Rzeczpospolita Ludowa 1944–1990*, Zielona Góra 1999.
- Perzanowski Z., Pleziowa J., *Cuda św. Stanisława*, „Analecta Cracoviensia” 11 (1979), s. 47–141.
- Podgórski M., *Ks. Józef Bukowiec – emerytowany proboszcz parafii Padew Narodowa, rezydent w parafii pw. Trójcy Przenajświętszej w Mielcu*, „Currenda” 170 (2021) nr 3, s. 658.
- Protokół Nr IV/R. 372/48 na podstawie uchwały Rady Państwa z dnia 27 marca 1947 r., „Monitor Polski” z 1948 r. nr 82, s. 2.
- Protokół Nr LIV/2018 z posiedzenia LIV Sesji Rady Miasta Nowego Sącza, Nowy Sącz 2018.
- Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876*, opr. R. Kurzydło, Iwkowa 2014.
- Rocznik diecezji tarnowskiej na rok 1972*, red. J. Rzepa, Tarnów 1972.
- Ruta Z., *Nauczyciele kolonii akademickich Uniwersytetu Krakowskiego w XVIII wieku*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie” 32 (1968), s. 95–167.
- Schematyzm diecezji tarnowskiej 2023*, red. R. Kantor, Tarnów 2022.
- Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. 3, z. 2, opr. W. Bukowski, J. Kurtyka, J. Laberschek, Z. Leszczyńska-Skrętowa, F. Sikora, red. F. Sikora, Kraków 1997.
- W. L., *Wyższa uczelnia dla wsi (Katolicki Uniwersytet Ludowy)*, „Nasza Sprawa” 6 (1938) nr 38, s. 530.

Wspomnienia Jacka Majki, Kraków 2012, <http://proszowki.szkolagminabochnia.pl> (26.07.2023).

Zbiór dokumentów małopolskich, cz. 1: Dokumenty z lat 1257–1420, red. S. Kuraś, Wrocław–Warszawa–Kraków 1962.

Zbiór dokumentów małopolskich, cz. 6: Dokumenty króla Władysława Jagiełły z lat 1386–1417, red. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś, Wrocław–Warszawa 1974.

Zbudniewek J., *Feliks Gondek*, w: *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 1, red. H. E. Wyczanowski, Warszawa 1981, s. 555–556.

Zieliński S., *Gondek Feliks*, w: *Mały słownik pionierów polskich kolonialnych i morskich: podróżnicy, odkrywcy, zdobywcy, badacze, eksploratorzy, emigranci – pamiętnikarze, działacze i pisarze migracyjni*, red. S. Zieliński, Warszawa 1933, s. 130.

Zmarli kapłani, red. A. Nita, „Currenda” 152 (2002) nr 2, s. 264.

Abstrakt

Proboszczowie parafii św. Joachima w Krzyżanowicach od końca XVIII do początku XXI wieku. Zarys problematyki

Artykuł przedstawia sylwetki duchownych, którzy pełnili funkcję proboszczów w parafii św. Joachima w Krzyżanowicach, począwszy od przeniesienia kościoła z Bochni do Krzyżanowic (koniec XVIII wieku) do lat 20. XXI wieku. W tym okresie parafią kierowało 17 proboszczów i 8 administratorów, przyczyniając się do jej rozwoju.

Słowa kluczowe: Krzyżanowice, Proszówki, Bochnia, parafia, proboszczowie

Abstract

Pastors of the Parish of St. Joachim in Krzyżanowice from the Late 18th to the Early 21st Century. Outline of issues

The article presents profiles of the priests who served as pastors in the parish of St. Joachim in Krzyżanowice, starting from the transfer of the church from Bochnia

to Krzyżanowice (late 18th century) until the 1920s. During this period, the parish was led by 17 pastors and 8 administrators, contributing to its development.

Keywords: Krzyżanowice, Proszówki, Bochnia, parish, pastors